

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2015. október 12.

**MAGYAR NYELV
ÉS IRODALOM**

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

A szövegértési feladatok megoldásának értékelése, pontozása

- A válaszokra csak a javítási-értékelési útmutatóban megadott pontszámok, illetve rész-pontszámok adhatók. Fél pont nem adható.
- A hiányzó válasz minden esetben 0 pont.
- Az értékelő tanár a dolgozatban jelölje és pontozza a helyesírási hibákat, és a pontszámot adja hozzá a szövegalkotási feladat helyesírási pontszámaihoz. A helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.
- A javító tanár csak az útmutatóval lényegében egyező tartalmú választ értékelheti pontokkal. A megfogalmazás természetesen eltérhet a javítási útmutatótól. Több helyes válasz esetében a lehetőségeket / jel különíti el egymástól.
- Amennyiben a vizsgázó a feladatban előírnál több választ ír, akkor az első (megadott számú) megoldást kell figyelembe venni.
- A pontozásban figyelembe kell venni a felelet megfogalmazását is, amennyiben ezt az útmutató előírja.

*Olvassa el figyelmesen az alábbi szöveget, majd válaszoljon a kérdésekre!
Egyes feladatok végén zárójelben adjuk meg a megoldást segítő szövegrészlet számát.*

Bárdos József: *Párválasztás a tündérmesében*

(1) Mindegy, hogy irodalomelméleti, néprajzos, meseelemzői, mítoszkatatói vagy pszichológusi szemmel tekintünk a klasszikus tündérmesékre, mindenképpen olyan szövegeknek látszanak, amelyek az ember és az emberi élet lényegéről beszélnek. Ebben a tekintetben, mondhatni, egyetértés van a legkülönbözőbb irányból érkező kutatók között. Bettelheim így fogalmaz: „*A sok évszázados – ha nem évezredes – szájhagyomány a meséket addig finomította, míg egyaránt alkalmassá váltak nyilvánvaló és rejtett jelentések közlésére – egyaránt tudtak szólni az emberi személyiség különféle belső rétegeihez, és éppúgy beférköztek a pallérozatlan gyermeki észjárásba, mint a felnőtt árnyalt gondolkodásába.*”¹ A mesék a legkülönbözőbb élethelyzetek, problémák megjelenítői, életmodellek hordozói, az embert körülvevő világ művészi megjelenítői, s ebben a mivoltukban az emberi megismerés egyik – a kisgyermekkorban szinte egyetlen – lehetőségét nyújtják.

(2) Ehhez azt tenném hozzá, hogy a mesében átélt események valamiképpen személyes élettapasztalattá válnak. Beépülnek az emlékezetbe (mindenekelőtt az érzelmi emlékezetbe), és amikor azután a saját valóságos életünkben a meseiekhez hasonló helyzetbe, hasonló döntési szituációba kerülünk, ezek az emlékek (akár öntudatlanul is) befolyásolják cselekedeteinket, döntéseinket. Ez összefügg a klasszikus népmesék több ezer éves múltjával, szimbólumainak mély pszichológiai beágyazottságával.

(3) Ha föltennénk a kérdést, miről is szólnak a tündérmesék, a válaszok kimeríthetetlen sokaságával találánánk szemben magunkat. Ám, ha megpróbálunk a mesék eredete, történeti emlékezete felé tapogatózni, szinte a megvilágosodás erejével tárul föl a viszonylag egyszerű, egyértelmű felelet. Igaza van a mesekutató Proppnak, a tündérmesék (ő a varázsmesék kifejezést használja e mesetípusra) strukturális szempontból „*akár egyetlen mese variánsainak is tekinthetők*”. A kérdésre tehát egyetlen mondattal megadhatni a választ: a tündérmesék a felnőtté válásról szólnak. Ha megkérdeznénk, mit is jelent konkrétan a felnőtté válás a tündérmesében, kiderül, ez a párválasztást, a házasságot jelenti. A tündérmese utolsó mozzanata (Propp kifejezését használva), hogy „*a hős megházasodik és trónra lép*” vagy valami, ezzel egyenértékű esemény.²

(4) Való igaz, a tündérmesékben a férfi hősök sokszor megmentik a királykisasszonyokat a sárkányoktól, hogy visszahozzák őket az alsó (esetleg a felső) világból, hogy a legnehezebb próbatételeket is teljesítik értük. Sokan úgy gondolják, hogy a tündérmesék mindig a férfiakról szólnak, s azt mondják, a tündérmesék a nőt valamiféle jutalomtárgynak mutatják. Amelyet elrabolnak, és amelyet visszaszereznek. Amelyet odaigérnek, és oda is ajándékoznak a férfi hősnek a

¹ Bettelheim, Bruno: *A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek*. Ford.: Kúnos L. Bp., Gondolat, 1988.

² Propp, V. J.: *A mese morfológiája*. Bp., Osiris, 1995.

mese végén. A királyfit pedig olyannak mutatják e mesék, akinek a számára igazán nem is érdekes, kit ment meg: a lényeg a sárkány legyőzésén van, ami utána következik, az már csak afféle levezető játék, az előző mozzanatban benne foglalt következmény. Ezért van aztán, hogy a XX. századi nőjogi mozgalmak támadták a tündérmesét. Egy képviselőjük, Kolbenschlag³ így fogalmazza meg véleményét: *„Ekképp a jelentés egyetemes szintjén Csipkerózsika leginkább a passzivitás jelképe, tágabb értelemben a nők lelki-szellemi helyzetének metaforája – el van vágva az önmegvalósítástól és az etikai képességtől egy férfiak irányította környezetben.”*

(5) Ám tévedés azt gondolni, hogy a tündérmese nem tud ennél sokkal többet a barátságról, a szerelemről, a párválasztásról, a házasságról. És egyáltalán nem igaz, hogy csak azokat az úgynevezett hagyományos férfi-nő szerepeket mutatja, amelyekben a férfi cselekszik, a nő pedig nem tesz mást, mint megvárja, hogy eljőjön érte a királyfi.

(6) Annál kevésbé valószínű ez, mert az antropológiai kutatások, illetve a mítosz- és meseelemzések azt mutatják, hogy a hatalom (legalábbis a királyi) öröklődésének (a mesékben megőrződött) nagyon ősi módja nem a fiú-, hanem a leányági út volt. A királyi (törzsi, csoportbeli, családi) hatalom új birtokosa az a csoporton kívülről érkező férfi lett, aki a király lányának kezét el tudta nyerni. Ehhez speciális próbák kiállításával bizonyítania kellett alkalmasságát. Propp meggyőzően fogalmazza meg, miért lehet egyes mesékben a királykisasszony a nehéz feladatok kiszabója, más történetekben pedig a próbatételekben a hős segítője: *„A cárkisasszony helyzete kettős. Mint apja leánya gyűlöli a vőlegényt, aki apja halálának okozója. A trón átadójaként azonban teljesítenie kell »hazafias« kötelességét: vőlegénye oldalán apja ellen kell fordulnia.”* Mindebből jól látható, hogy a nő mennyire döntő szerepet játszik a mesei párválasztásban. Igaz, ennek a szerepnek sokféle formája lehetséges.

(7) Nézzük meg a *Rózsa vitéz* című tündérmesét. Ebben a mesében férfi a hős, Rózsa vitéz, aki valahol a hetedik havasban talál üresen egy szép palotát. De alighogy megtelepedne benne, megjelennek az óriások, és összeaprítják *„mint a torzsát”*⁴, és kihányják az ablakon. Ám amikor elmennek reggel az óriások, előkészít egy lányfejű kígyó, Rózsa testét összerakja, *„élő-haló vízzel”* életre támasztja. Amitől hősrünk (mellesleg) hétszerte szebbé és erősebbé válik.

(8) A férfi mesehős meghal tehát mindjárt az ellenféllel való első összecsapásban. És – ahogy a mesékben mondani szokták – *„aludna is, míg a világ és még két nap”*, csak a lányfejű kígyónak köszönheti, hogy ez az álom nem tart örökké. Csak így tehet próbát másodszor, harmadszor, majd negyedszer is az óriások ellen, míg végül győzedelmeskedik.

(9) Látható, hogy Rózsa vitéz éppen attól lesz szebb és erősebb, hogy a lányfejű kígyó kiválasztotta (és újra és újra kiválasztja) őt (amitől újra és újra még szebbé és még erősebbé válik). De az óriások legyőzéséhez még valamire szüksége van. Nem lehet véletlen, hogy akkor ér el sikert, amikor már nemcsak önmagáért, de a lányért is harcol. A harmadik vereség után új életre támad, és a kígyóbőrt levedlő lány ekkor meséli el neki történetét. Azt, hogy az óriások elfoglalták az apja birodalmát, megölték az apját, és ő is csak úgy tudott megmenekülni, hogy egy *„kuruzsos dajkája”* kígyóbőrbe búvólta. Arra kéri Rózsa vitézt, hogy álljon bosszút apjáért és érte az óriásokon. A hős válasza ez: *„Te az életemet háromszor mentéd meg, szépséges királykisasszony, hanem ha megsegít a jó Isten, adósod nem maradok. Míg a világ és két nap, el nem hagylak téged.”*

(10) Rózsa vitéz tehát negyedszerre már elsősorban a lányért indul harcba. És győz. Mert – mondja a mese – az élet küzdelmeiben akkor van esélyünk a győzelemre, ha tudjuk, miért cselekszünk. Ha már nemcsak önmagunkért, de valaki másért (másokért is) vállaljuk a küzdelmet. De az is látható, hogy a férfi hős párválasztása ebben a történetben nem több annál, mint hogy elfogadja a lány választását. Az is nagyon tanulságos, hogy a lányfejű kígyó kitart választása mellett. Bár erről a mese nem beszél, nyilván megörült Rózsa vitéz érkezésének. De hogy az vereséget szenvedett (az óriások *„összeaprították”*, *„kihányták az ablakon”*), a lány csalódásában akár úgy is dönthetne, hogy valaki más keres (választ, vár) helyette. De nem így történik. Mert kiválasztotta magának Rózsa vitézt. Tudja (érzi), hogy csak ő lehet a párja. És új életre támasztja. És akkor sem fordul másfelé, amikor a férfi másodszor és harmadszor is vereséget szenved. Tudja, Rózsa vitéznek szüksége van erre a bizalomra.

(11) A kígyóbőr, amely az óriások világa, hatalma ellen védte, amely egy másféle létállapotban tartotta a lányt, lefoszlik róla. Így kell lennie. A világ ellen valamennyien *„kígyóbőrbe”* öltözünk,

³ Madonna Kolbenschlag : *Búcsúcsók Csipkerózsikának*. Csokonai Kiadó, Debrecen, 1999.

⁴ torzsa: növényrész, pl. a káposztafej torzsája

---

elrejtjük valódi énünket, igyekszünk megóvni személyiségünket a külső, negatív hatásoktól. A mese arról beszél, hogy ez rendjén is van mindaddig, amíg el nem jön az, akit a párunknak szeretnénk. Akkor le kell vetköznünk ezt a védőpajzsot. Ez nagyon is kockázatos dolog. Vajon mi lenne a lányfejű kígyóval, ha Rózsa vitéz mégis tévedésnek bizonyulna? De ezt a kockázatot vállalnia kell. Aki nem képes megnyitni választottja előtt, az nem is fogja tudni elnyerni annak szerelmét. Nem véletlen, hogy Rózsa vitéz is éppen a mesének ennél a mozzanatánál mondja ki: „*Legyen tied az életem s egészen magam!*”

Forrás: Könyv és Nevelés. XIV. évfolyam, 2012/1. szám.

http://olvasas.opkm.hu/portal/felso_menusor/konyv_es_neveles/parvalasztas_a_tundermeseben. A feladathoz igazított szöveg.

1. A szerző szerint többféle tudományág foglalkozik a mesével. A szöveg 1. bekezdése alapján egészítse ki az alábbi állítást!

A legkülönbözőbb irányból érkező kutatók egyetértenek abban, hogy...

Lehetséges kiegészítések:

- a klasszikus tündérmesék az emberlét / az emberi élet / az emberi személyiség lényegéről beszélnek.
- a mesék a legkülönbözőbb élethelyzetek / problémák megjelenítői / életmodellek hordozói / az embert körülvevő világ művészi megjelenítői.
- a tündérmesék az emberi megismerés egyik / a kisgyermekkorban alapvető / lehetőségét nyújtják.

Tartalmi szempontból helytálló válasz esetén adható **1, 0** pont.

2. Adja meg a következő szavak, kifejezések szövegbeli jelentését! (1, 2, 4, 9)

a) pallérozatlan észjárás: pl. iskolázatlan /nem eléggé árnyalt / még nem kialakult / egyszerű / műveletlen / tanulatlan

Adható **1, 0** pont.

b) pszichológiai beágyazottság: pl. lelki / érzelmi / lélektani megalapozottság

Adható **1, 0** pont.

c) próbatétel: elvégzendő nehéz / embert próbáló / a hős lelki és testi erejét igénylő feladat / kihívás

Adható **1, 0** pont.

d) kuruzsos dajka: pl. vajákos / varázserővel (kuruzsló képességgel) rendelkező nevelő / támogató / segítő

Adható **1, 0** pont.

3. Nevezze meg a szöveg 4. és 5. bekezdése közötti tartalmi-logikai viszonyt, és lényegre törően indokolja választát!

a) a tartalmi-logikai viszony megnevezése: ellentét / ellentétes

A helytálló megnevezésre adható: **1, 0** pont.

b) indoklás:

- a 4. bekezdés a tündérmesék leegyszerűsítő jellemzését tartalmazza / utal a nők háttérbe szorítására / utal a mesékről szóló általános vélekedésre, pl. a hagyományos férfi-női szerepekre

---

- az 5. bekezdés ezt cáfolja / tévedésnek tartja

Az indoklásra adható 2, 1, 0 pont.

4. A példaként szereplő *Rózsa vitéz* című mese teljes történetéből idézünk. Húzza alá, mely cselekményelemekre NEM utal Bárdos József szövege!

- a) Rózsa vitéz útjában talál egy palotát.
- b) Rózsa vitéz két bátyjától elválik a hármas útnál.
- c) A királyné Rózsa vitéznek ajándékozza az élet vizét.
- d) Az óriások anyja megöli Rózsa vitéz bátyjait.
- e) A leányfejű kígyóról leválik a kígyóbőr.
- f) Rózsa vitéz elhagyja a királynét, hogy bátyjait megtalálja.

Adható 4, 3, 2, 1, 0 pont.

Minden helytálló válasz (aláhúzott sor) 1 pont.

Megjegyzés:

Ha a vizsgázó – a feladat utasítása ellenére – nem aláhúzással, hanem más módon, de egyértelműen, pl. bekarikázással jelölte a választát, a megoldás elfogadható.

Ha a vizsgázó – a feladatinstrukció ellenére – mind a 6 válaszlehetőséget aláhúzással jelöli, akkor a megoldás 0 pont.

5. A szöveg szerzője három különböző tanulmányból idéz. Mit jelentenek az idézett szövegek aláhúzott kifejezései? Válaszai 2-2 érdemi elemet tartalmazzanak!

- a) „*A sok évszázados – ha nem évezredes – szájhagyomány...*” (Bettelheim) (1)

– a szájhagyomány (történelmi, társadalmi, vallási, kulturális) információk szóbeli továbbadása / elsősorban történetek / mesék / mondák / regék megőrzésére / továbbadására szolgál

– minden kultúrkörben nagy szerepe van, különösen azokban, amelyek nem vagy csak kezdetleges írásbeliséggel rendelkeznek

– a szájhagyomány hosszabb időintervallumokat fog át, amíg a tartalmakat az egyik generáció továbbadja a következő generációnak

– a kulturális emlékezet szóbeli formája / a szóban továbbadott alkotások összessége / a szóbeliség keretében létrejövő / létrejött alkotások összessége

Adható 2, 1, 0 pont a 2 érdemi válaszelem megléte és minősége szerint.

1 érdemi jellemző 1 pont.

- b) A varázsmesék szerkezetüket tekintve „*akár egyetlen mese variánsainak is tekinthetők*”. (Propp) (3)

– minden varázsmesében meghatározó élethelyzet a felnőtté válás / az ellenfél legyőzése / a párválasztás

– a próbatétel / a győzelem mint szerkezeti elem jellemző a varázsmesékre

– a kezdeti nehézség, az ezt követő bonyodalom, majd a szerencsés kifejlet minden varázsmese szerkezetét jellemzi

– a meseszerkezet lényegében meghatározott logikai egységek / cselekményelemek / fordulatok / események egymásba kapcsolódó láncolata

---

- annak ellenére, hogy a szereplők eltérőek lehetnek, a mesei varázslatok is különféle formát ölthetnek, a szereplők életútja azonos (próbatételek, kalandok vezetnek a végkifejlethez)
- a mesei kezdet és a végkifejlet is hasonlítanak egymásra
- a mesei csodás elemek minden mesében egy egymással összefüggő rendszer tagjai

Adható **2, 1, 0** pont a 2 érdemi válaszelem megléte és minősége szerint.

1 érdemi jellemző 1 pont.

c) „...*Csipkerózsika leginkább a passzivitás jelképe...*” (Kolbenschlag) (4)

- Kolbenschlag felfogásában Csipkerózsika elvarázsolva vár és tűr / alva várja a szabadítót, a királyfi csókját
- el van vágva az önmegvalósítástól és az etikai képességtől
- mesebeli helyzete azt jelképezi, hogy nem cselekszik tevékenyen a saját sorsának jobbra fordításában / saját terveinek megvalósításában
- még nem ébredt magára
- kizárólag férfiak irányította környezetben él

Adható **2, 1, 0** pont a 2 érdemi válaszelem megléte és minősége szerint.

1 érdemi jellemző 1 pont.

6. Miért csak a negyedik összecsapásban győzi le az óriásokat Rózsa vitéz? Válaszát 2 érdemi megállapításra alapozza! (9, 10)

- mert fokozatosan egyre erősebb (és szebb) lesz
- mert nem csupán önmagáért harcol / már tudja, kiért, miért cselekszik
- mert már nemcsak valakik ellen, hanem valamiért, valakiért (a lányért) küzd
- mert a lány bizalma megsokszorozza erejét
- mert megismeri a lány történetét
- mert a lány is kiválasztotta magának

Adható **2, 1, 0** pont a 2 érdemi válaszelem megléte és minősége szerint.

7. Írja a megállapítások mellé a megfelelő I (igaz) vagy H (hamis) betűjelet!

Megállapítás	I	H
a) A házasulandó mesehősnek más törzsből/csoportból/országból kell feleséget hoznia/férjet választania.	I	
b) A tündérmese és a varázsmese két külön mesetípus.		H
c) A tündérmesék a felnőtté válásról szólnak.	I	
d) A <i>Rózsa vitéz</i> ben a dajka az óriások segítőtársa.		H
e) Rózsa vitéz az élet vizének megszerzéséért indul útnak.		H
f) A szövegben idézett mese hősnője királylány és segítőtárs egyszerre.	I	

Adható **6, 5, 4, 3, 2, 1, 0** pont.

Minden helytálló válasz 1 pont.

8. Egy néprajzkutató, mesegyűjtő idézi, mit mond a hallgatóság, ha a mesemondó elrontja a tündérmesét: „Nem úgy van a! Hát nem emlékszik rá? Most annak meg ennek kell jönni.”

Az olvasott szöveg alapján mit hiányolhatott a meséből a hallgatóság? Válasza 2 érdemi közlést tartalmazzon!

- valamely szerkezeti elemet vagy meseelemet
- a szerkezeti elemek sorrendjének követését / a sorrend kötöttségét (pl. a mesélő indokolatlanul felcserélt szerkezeti elemeket)
- a cselekményelemek logikáját
- a késleltető, fokozó ismétléseket
- a „jó befejezést”
- az egyes szereplők tulajdonságaiból / mesei szerepéből következő tetteket
- a főhős jellemzését
- a környezet (pl. palota) bemutatását

Adható **2, 1, 0** pont a 2 érdemi válaszelem megléte és minősége szerint.

9. Jellemezze a szöveg címének szerepét! Vegye figyelembe, hogy a szöveg a Könyv és nevelés című folyóiratban jelent meg! Válasza 3 érdemi közlést tartalmazzon!

- a cím megnevezi a szöveg fő témáját (*párválasztás*)
- a cím második eleme leszűkíti / pontosítja / lehatárolja a fő témát (*a mesében*)
- a felhívó, az olvasó figyelmét felkeltő szerepet is betölti / újszerű megközelítést ígér
- a cím a szöveg két kulcsszavát tartalmazza (ezek kulcsszóként használhatóak a keresésben)
- illeszkedik a szöveggörnyezetbe, a folyóirat címéhez (egyszerre irodalmi és pedagógiai)
- egyszerre utal az olvasásra, a szövegek világára és a nevelésre
- előre jelzi, hogy a szöveg a mesék erkölcsi / érzelmi hatásáról is fog szólni

Adható **3, 2, 1, 0** pont a 3 érdemi válaszelem megléte és minősége szerint.

10. Értelmezze a kígyóbőr történetbeli szerepét és általános érvényű, lélektani funkcióját! Válasza 2-2 érdemi elemet tartalmazzon! (7, 9, 11)

a) történetbeli funkció:

- a „kuruzsos” dajka kígyóvá változtatta a királylányt
- a ’kígyóbőr’ az óriások világa, hatalma ellen védte a lányt / a ’kígyóbőr’ másféle létállapotban tartotta a lányt / megóvta életét
- a lány története akkor derül ki, amikor levedli a ’kígyóbőrt’

Adható **2, 0, 1** pont a 2 érdemi válaszelem megléte és minősége szerint.

b) lélektani funkció:

- a ’kígyóbőr’ valójában álarc, amit időlegesen hordhatunk a/z ellenséges / veszélyes külvilág ellenében
- a ’kígyóbőr’ megvéd a külső, negatív hatásoktól / védőpajzsként szolgál
- a ’kígyóbőr’ mögé elrejtjük valódi énünket / személyiségünket
- a ’kígyóbőr’ a külső és a belső, a kinézet és a személyiség kettősségét kifejező eszköz

Adható **2, 0, 1** pont a 2 érdemi válaszelem megléte és minősége szerint.

---

11. A szöveg szerint „a mesék a legkülönbözőbb élethelyzetek, problémák megjelenítői, életmodellek hordozói”. Értelmezze a megállapítás alapján a *bizalom* szerepét az ember életében! Gondolatait – a szöveg alapján – 3-4 összefüggő mondatban fogalmazza meg! (9, 10, 11)

Az összefüggő szövegben kifejtett válasz lehetséges elemei:

- a bizalom kockázatos emberi érzés
- magában foglalja a tévedés lehetőségét
- a kockázatot azonban vállalni kell
- a bizalom kettős természetű
- a bizalmat nyújtó kinyílik a világ és a másik ember felé
- a bizalmat kapó megerősödik a világgal vívott küzdelemben
- a bizalom kölcsönössége egymáshoz kapcsol / kapcsolhat két embert / embereket

Adható **5, 4, 3, 2, 1, 0** pont.

A kifejtés tartalmi minőségéért adható **3, 2, 1, 0** pont.

A világos, koherens nyelvi megformálásért adható **2, 1, 0** pont.

SZÖVEGALKOTÁS

Nyelvi és szerkezeti szempontból értékelni csak az adott három téma egyikéről szóló dolgozatot lehet.

Ha a vizsgázó egynél több (két vagy három) szövegalkotási feladatot old meg, és választását nem jelöli egyértelműen (nem húzza alá, melyiket választotta, vagy nem húzza át a szerinte érvénytelen megoldást), akkor a javító tanárnak a vizsgadolgozatban szereplő megoldások közül a sorrendben első megoldást kell értékelnie. Ha a vizsgázó egyáltalán nem oldott meg szövegalkotási feladatot, az adott feladatra kapott pontszáma: 0.

A SZÖVEGALKOTÁSI FELADAT ÉRTÉKELÉSÉNEK ELVEI

A lehetséges tartalmi elemek felsorolása nem jelenti azt, hogy a helyes feladatmegoldásban valamennyi elemnek szerepelnie kell. A lehetséges tartalmi elemekben adott választól eltérő minden jó megoldás értékelendő.

1. A szövegalkotási feladatok értékelése a teljesítménytartományokban közölt kritériumok, valamint az adott feladathoz tartozó lehetséges tartalmi elemek figyelembevételével történik. (A lehetséges tartalmi elemekben megfogalmazott szakszerűség nem kritériuma a maximális pontszámnak.)
2. A javítási-értékelési útmutató leírja a tartalmi minőségre (elérhető: 20 pont), a szerkezetre (elérhető: 20 pont) és a nyelvhasználatra (elérhető: 20 pont) adható pontok három teljesítménytartományát. A teljesítménytartományokon belül az értékelő dönt az elért pontszámról.
3. Az értékelő tanár a dolgozatban jelöli a szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibákat. A jelöléshez, valamint a helyesírási hibák pontozásához a mellékletben közöltek az irányadók.

ÉRVELÉS, EGY MŰ ÉRTELMEZÉSE, ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS**TARTALMI KIFEJTÉS**

	tématartás (megfelelés a feladatnak, szempontoknak, szövegbázisnak; problémaérzékenység)	állítások jellege (világismeret, gondolkodási kulturáltság)	tárgyszerűség (műveltség, tájékozottság)
20–15 pont	<ul style="list-style-type: none"> - megfelelés a választott témának, címnek, feladatnak - tartalmas kifejtés - gondolati érettség - ítélőképesség, kritikai gondolkodás megnyilvánulása - a feladattól függően: személyes álláspont megfogalmazása 	<ul style="list-style-type: none"> - releváns példák, hivatkozások - hihető, meggyőző állítások - kifejtett állítások - a témának, feladatnak megfelelő mennyiségű állítás 	<ul style="list-style-type: none"> - megfelelő tárgyi tudás és tájékozottság - az ismeretek helyénvaló alkalmazása - indokolt hivatkozás vagy idézés
14–9 pont	<ul style="list-style-type: none"> - lényegében megfelel a választott témának, címnek, feladatnak 	<ul style="list-style-type: none"> - témához tartozó és attól eltérő kijelentések váltakozása - nem kellően meggyőző példák (<i>pl. az érvek nem mindig támasztják alá a kellő mértékben az állításokat</i>) 	<ul style="list-style-type: none"> - zömükben helytálló tárgyi elemek - nem kellő mélységű és részletességű tudás - tárgyi, fogalmi félreértések
8–1 pont	<ul style="list-style-type: none"> - eltérés a témától, címtől, feladattól - feltűnő tartalmi aránytalanság (<i>pl. életrajz a műértelmezés rovására</i>) - konkrét kifejtés helyett általánosságok 	<ul style="list-style-type: none"> - kevés releváns példa, utalás - ismétlődések - gyenge vagy hibás állítások 	<ul style="list-style-type: none"> - hiányos tárgyi tudás - tárgyi, fogalmi tévedések

A SZÖVEG MEGSZERKESZTETTSÉGE

	felépítés, műfajnak való megfelelés	koherencia, arányosság, tagolás	terjedelem
20–15 pont	<ul style="list-style-type: none"> - megfelel a feladatban megjelölt műfajnak, a témának, a gondolatmenetnek - logikus, tudatos felépítés - az állítások/gondolati egységek világos kapcsolódása 	<ul style="list-style-type: none"> - van bevezetés, kifejtés, lezárás; ezek elkülönülnek és arányosak - jól tagolt bekezdések - globális és lineáris kohézió megvalósulása 	<ul style="list-style-type: none"> - az elvárt terjedelemnek megfelelő
14–9 pont	<ul style="list-style-type: none"> - helyenként következetlen felépítés - indokolatlan gondolatmenetbeli váltások - a részek közti összefüggés nem mindig világos (pl. bizonytalanság a nyelvi kapcsolóelemek használatában) 	<ul style="list-style-type: none"> - van bevezetés, kifejtés, lezárás; ezek elkülönülnek, de aránytalanok vagy formálisak (pl. túl hosszú vagy a feladathoz nem szorosan kapcsolódó bevezetés) - egyenetlenség lényeges és lényegtelen elválasztásában (pl. elhagyható bekezdések) 	<ul style="list-style-type: none"> - főlegesen hosszú
8–1 pont	<ul style="list-style-type: none"> - széteső írásmű: <ul style="list-style-type: none"> • lényegét tekintve zavaros gondolatmenet (pl. csapongás, ismétlődések) • nem halad meghatározható irányba • az író elvész a dolgozatban 	<ul style="list-style-type: none"> - hiányzó vagy álbevezetés / álbevezetés - a főbb szerkezeti részek nem különülnek el egymástól - szövegösszefüggésbeli hiányosságok (pl. alanyváltás) - hiba, hiányosság a kohéziót megteremtő eszközök (pl. kötőszók, névmások) használatában 	<ul style="list-style-type: none"> - kirívóan rövid

NYELVI MINŐSÉG

	nyelvi norma, hangnem, stílus	mondat- és szövegalkotás	szókincs
20–15 pont	<ul style="list-style-type: none"> - egészében megfelel a témának, a helyzetnek, az esetleges személyes véleménynyilvánításnak 	<ul style="list-style-type: none"> - témának megfelelő változatosságú - gördülékeny, élvezetes, választékos 	<ul style="list-style-type: none"> - szabatos, árnyalt, választékos - szakkifejezések helyes használata
14–9 pont	<ul style="list-style-type: none"> - lényegében megfelel a témának, a helyzetnek 	<ul style="list-style-type: none"> - nem elég változatos - helyenkénti nyelvi-nyelvtani hibák (pl. egyeztetés, vonzat) 	<ul style="list-style-type: none"> - olykor a köznyelvtől eltérő (pl. szleng)
8–1 pont	<ul style="list-style-type: none"> - csak részben felel meg a témának, a helyzetnek 	<ul style="list-style-type: none"> - szintelen, igénytelen (pl. egyszerű mondatok túlsúlya) - dagályos - gyakori a nyelvi-nyelvtani hiba 	<ul style="list-style-type: none"> - szegényes - tartalmi jellegű szótévesztés

Érvelés

„Tájéleírás nemcsak regényekben fordul elő, hiszen létezik jelentős tájleíró költészet is, sőt olykor színpadi művekben is elhangzik egy-egy tájfestő monológ, de csak a regénybeli tájleírások értelmét és jogosultságát szokták a naiv olvasók megkérdőjelezni. [...] Abszurd volna azt állítani, hogy egy vers amúgy érdekes volna, csak a hosszadalmas leírások unalmassá teszik. Márpedig regények kapcsán gyakran hallunk effélet. [...] A regények tájleírásait gyakran átlapozzák az olvasók, némelyek még dicsekszenek is ezzel.”

Forrás: Márton László: *A tájleírás*. http://magyarnarancs.hu/publicisztika/irodalmi_szoszedet_a_tajleiras-53192

Márton László szerint a naiv olvasók megkérdőjelezik a regénybeli tájleírások értelmét. Ön szerint miért veszteség a tájleíró részek átlapozása, és vajon mit nyerhet a 'naiv' olvasó' ezzel? Fejtse ki álláspontját a jelzett regényolvasási módról! Érvelésében hivatkozzon legalább 2-3, véleményét alátámasztó regényre, regényrészletre!

Lehetséges válaszelemek:

A feladat előírja, hogy a vizsgázó saját olvasmányélményekre hivatkozzon, ezért irodalmi művekkel kapcsolatos olvasmányélmények említése nélkül a dolgozat a „**Tartalmi kifejtés**” szempontja szerint legfeljebb 4 pontra értékelhető.

- a tájköltészet (tájleíró költészet, tájleírás) a leíró költészet egyik műfajcsoportja; azok a művek tartoznak ide, amelyek nem kizárólag, de meghatározó mértékben az embert körülvevő élő és élettelen természeti környezetet jelenítik meg, beleértve az ember által alkotott épületeket, tárgyakat
- az idézett szöveg szerinti naiv olvasó csak a cselekményelemekre, a fordulatokra kíváncsi, a leíró részek átlapozásával mintegy felgyorsítja, sürgeti az olvasást
- a tájleírás a regény kompozíciójának szerves része, nem tekinthető felesleges díszítőelemnek, a regények tájleíró részeinek átlapozása veszteség
- a tájleírás jelzi az elbeszélő mozgásterét
- a mai olvasókat egyre növekvő mértékben veszik körül képi, vizuális élmények, információk, ezért is kerülnek / érzik kevésbé élményszerűnek / a hosszú verbális leírásokat
- az olvasásra szánt idő szorítása sem kedvez a leíró részletekre is figyelő olvasási módnak
- a kalandregényekben meghatározó lehet, mert a hős kalandjainak színtere, elzárt világ (pl. Defoe: *Robinson Crusoe*)
- az irodalom topológiájának egyik jellegzetes helyszíne a sziget mint a biztonság és a menedék, másfelől a magány szimbóluma, egyszerre jelentheti az édent és a kiűzetést, az önkéntes kivonulást (pl. Jókai Mór *Az arany ember* című regényében a Senki szigetének az édenkertet idéző túlburjánzó leírása)
- a tájleírás az esetek nagy részében nem a térről szóló közvetlen olvasói tudást gyarapítja, nem ismeretterjesztő szándékú
- lehet retorikai funkciója: az antikizáló pásztorregények tájleírásai nem annyira konkrét helyeket, inkább szövegbeli toposzokat idéznek fel
- máskor látszólag díszítőelemként, valójában a kompozíció lényeges alkatrészeként lép előtérbe a tájleírás: logikailag össze nem illő cselekményelemeket kapcsol össze zökkenőmentesen.
- a 19. századi, elsősorban a romantikus regényekre jellemző eljárás a hős adott lelkiállapotának (később egész tudatának) kivetítése a tájba

- *A kőszívű ember fiai*-ban a fejezeteket felvezető monumentális képek a természeti erők beavatkozásáról tudósítanak: „*A nap nyugovóra járt, előtte a vérvörös felhőkkel borított ég. Mintha egy óceán hömpölyögne odafönn izzó lávából. A skarlát felhők tűzszegélyei között csak egy darabka folton látszik ki az ég. Egy darab világoszöld ég*” (*A vérveres alkony*); a színszimbolika is érzékelteti a természet és az emberi világ egybeolvadását
- Jókai *Fekete gyémántok* c. regényében a rejtett érték, a lehetőség kettős szimbóluma; egyrészt a kapitalista fejlődés, az iparosodás alapfeltétele, maga a kiinduló energia: „*A kőszén mozgatja a világot. A gyors haladás lelke őtöle jön; vasút, gőzhajó tőle kölcsönzi csodaerejét...*”; másrészt a főhős boldogságának lehetőségét, Evila fekete szemét is jelképezi
- ez a hagyomány jelenik meg Móricz *Erdély*-trilógiája első kötetének címében: *Tündérkert*, amely egyben utal a bethleni tökéletes állam eszményére is
- a realista-naturalista regény leírásai a szereplők mozgásterét, egyúttal társadalmi-szociális determináltságát is jelzik (pl. Zola: *Germinál*)
- az elbeszélő a (táj)leírásban a szereplők környezetének megjelenítésével előre utal tetteik motivációira (pl. Balzac *Goriot apó* c. regényében a panzió leírása, Jókai *Az arany ember* c. regényében a Timár Mihály által először látott Senki-szigetének leírása; Flaubert *Bovaryné* c. regényében Yonville, a házaspár új lakhelyének leírása; Dosztojevszkij *Bűn és bűnhődés* Raszkolnyikov koporsószerű szobájának leírása)
- a szerző a tájleírás révén a lélekrajznak és a szereplők egymás közti viszonyainak finom árnyalatait, gazdag teljességét is tudja érzékeltetni
- lényeges a leírt elemek sorrendje, közeli és a távoli, a mélység és a magasság, a látványon kívüli érzéki benyomásokon (illatok, hangok stb.) túlemelkedő jelképiség
- a regény megjeleníthet letűnt, elveszett, megsemmisült tájat
- A 20. századi regény egyes változatai már nem tartják kötelezőnek a részletező tájleírást
- ez a felfogás – sok egyéb mellett – a szociográfia-szociológia önálló tudományággá válásával is összefügghet
- a groteszk-abszurd regény inkább sejtet, mint tudósít, így a részletező leírás háttérbe szorul (l. Örkény füstcsóva-elv)
- ám a XX. századi regények is élhetnek a tájábrázolás szimbolikus lehetőségeivel
- Ottlik Géza *Iskola a határon* c. regénye második fejezetének (*Sár és hó*) végén a hóesés, a hófödte udvar leírása az „égi kegyelem”, amely véget vet a ’sár’ korszakának

Egy mű értelmezése

Mészöly Miklós novellájának címe sajátos műfajmegjelöléssel él. Értelmezze a művet! Fejtse ki, mennyiben igazolja a szöveg a jelentés műfajának említésével sugalmazott tárgyilagosságot, személytelenséget!

Jelentés öt egérről

December huszadikán költöztek be az egerek a kamrába, szám szerint öten, két nőstény és három hím. A kopasz vadszőlőn kapaszkodtak föl a második emeletig, az indák odáig felnyúltak. Mint valami izomrostpreparáció, olyan volt a fal, s ez a hálózat volt az egyetlen biztos út a pincétől a kamraablakig.

Vándorlásuknak nem volt különösebb oka, csupán a megszokott. Az élelemhiány, a mindennapos szénlapátolás robaja, s hogy nem akadt üreg, ahová behúzódhattak volna. Ösztöneikben az rögződött, hogy a védett üregekben egyúttal jóllakottak is.

A pince cementes volt, sehol egy rés. Nyáron faládák álltak az egyik sarokban, de ezek eltűntek ősszel. Maradt a szén. Ha lapátoltak belőle, a villanyt is felgyújtották, s ez ideges futkosásra

készítette őket. Csak a széndarabok között bújhattak el. A szén viszont porlott – az egyetlen, ami mállott a pincében –, s a legváratlanabb pillanatban zúdult rájuk a fekete lavina. Sok így pusztult el közülük, de hogy hányan, azt soha nem érzékelték, csak azt, hogy ők még élnek. Legtöbbjük az éhségtől hullott el. De ezeknek a pusztulását sem érzékelték másképp, mint azokét, amelyeket a szén temetett be, s így meg se szagolhatták őket döglötten. Közömbösen surrantak el mellettük.

Egy nap megerősödött a hideg, s jeges hó fúvódott a pincébe, belepte a szénhalom réseit. Ha ráléptek a fehér porra, besüppedt alattuk; ha meg felolvadt a testüktől, a nedvességet érezték iszonyúnak a hasaljukon. Ez nemcsak a futkosást, de a rejtőzést is fáradtságossá tette. S a villany is élesebben világított a hótól. Mintha csak egymást akarták volna kiegészíteni, a hó és a szén.

Huszadikán éjszaka az egyik hím odarohant a deszkajárókához, végigszaladt rajta az udvari ablakig, majd ismét visszafutott a pincébe, és ott cikázott nyugtalanul. Hamarosan a társai is nyomába szegődtek. Percekig rohagáltak így, fel és alá, mindig ugyanazon a szakaszon, és mindig ugyanott torpanva meg, mintha kényszerítő, áldozati feladatot hajtanának végre. És semmi hangot nem hallattak közben. Aztán újra a deszkánál teremtek. Felkúsztak a szellőző vasrácsára, és megindultak fölfelé a végtelennek tetsző falon. Mindez pillanatok alatt történt. Ellenállhatatlanul mászniok kellett, noha semmi szagot nem érezték; sőt, a fal még a pincénél is vigasztalanabb volt. A feketére aszott bogyók a legkisebb érintésre zörögve hullottak le; és sose tudták: ők okozták a zajt vagy valami más? De csak annál konokabban törtek előre. Az a tény, hogy más körülmények közé kerültek, megkétszerezte kitartásukat, hogy ezektől az új körülményektől minél előbb megszabaduljanak.

Közben akadt egy meglepő pillanat. Túl az első emeleten, egy kipúposodó malterréteg mentén, keskeny rés állta útjukat. Lábacskáikkal azonnal körbetapogatták belülről. Igazi üreg volt. Megnyugodva fúrták be magukat az alján felgyűlt porba, s itt töltötték az éjszakát. E biztos fedezék birtokában a vadszőlős falat is másképpen érezték másnap. A fekete bogyókból egész halomnyit hordtak be az üregbe, s tüéles fogukkal apróra morzsolgatták. Ettek is belőle, de éhségüket inkább a rágcsáló mozdulat enyhítette. A mélyedést, amit testükkel vájtak, szétördelt levéllel bélelték ki. Ez a munka késő délelőttig eltartott. Délfelé a szüntelen kapirgálástól az üreg fala meglazult, s az egész malterlebernyeg lezuhant az udvarra két társukkal együtt. Mindketten egy nagyobb malterdarabba kapaszkodtak bele, előbb csak óvatosságból, aztán már ijedtükben, mint az egyetlen valamibe, amihez a biztonság friss emléke fűződött. Lent a mélyben betemetődtek a hóba; s fönt így maradtak öten.

Vaksin hunyorogtak, a téli nap vakít. Üreg nélkül a vadszőlős fal ismét borzalmasnak tetszett. Sokáig mozdulni se mertek, Majd később egy kis maradék peremen tovább rágcsálták a levéltörmelékét; de hamar rájöttek, hogy nincs mit kibélelni vele, s akkor újra elfogta őket a kínzó sürgetés, hogy útra keljenek. Előre, és semmiképp se vissza.

Ekkor érkeztek el a kamraablakig. Már négy-öt méter távolságból megéreztek, hogy nyitva van, s ettől új erőre kaptak. Csak addig kell kitartani most már – s akkor valami egészen más kezdődik.

Egészen más.

A kamra kicsi volt. Falait mennyezetig polc borította, a két szemközti állványt vasrúd kötötte össze, néhány kolbász, sonkavég, finom sókristállyal erezett szalonna lógott le róla. Egy kis asztalkán ételmaradék. Alatta hullámpapír doboz, tele rongyokkal letakart krumplival. Az ablak üvege kék volt, s ugyanilyen kék az ajtó ablakszeme is. Ez a derengő félhomály különösen nyugtatólag hatott rájuk.

Az egyik polc mellett szokatlan formájú láda hevert; talán, hogy fel lehessen rá állni. Mindenesetre volt egy elkülönített rekesze is, olyan, mint egy fiók, de ezt csak napok múlva fedezték fel. Addig a polcok sarkaiban töltötték az éjszakát. A sok zug közül egyelőre nem tudtak választani, váltogatták a helyüket; úgy érezték, mindegyik egyformán alkalmas, hogy birtokba vegyék. A bőséges táplálkozás nemcsak az állandóság érzésével párosult bennük, hanem hanyag otthoniassággal is. Szinte tobzódtak a bizonytalanságban, hogy bármelyik zugban megaludhatnak. S ugyanakkor az önállóságuk is megnövekedett. A pincében folyton egymás mozdulatát lesték, most mindegyiküknek megvolt a maga külön útja; sőt, külön hangja is. Hol tompábban, hol élesebben kis füttyöket keverték cincogásukba, ami leginkább lány trillázáshoz hasonlított. Máskor meg halk horkantást, csettintést vegyítettek bele, de olyan technikával, hogy mind az ötükét meg lehetett különböztetni. Mintha minden veszély megszűnt volna, ezt sugallta a kék félhomály. Az ajtó ritkán nyílt ki, és akkor is zörejek előzték meg. És nem zúdult le se fehér, se fekete por.

Jelenlétüket egy elmozdított befőttesüveg árulta el: zörgésre száradt morzsalék hullott le róla.

A fölfedezés után a házaspár gyorsan becsukta a kamra ajtaját. A padló reccsenéseit azonban sejtették, hogy nem távoztak messze, rövidesen ismét be fognak nyitni, és néma mozdulatlansággal várják a kétségtelen bizonyosságot, az apró neszeket, a lelepleződést, ami indokoltá teszi az óvatosságot. És jogossá a védekezést. De semmi nesz nem hallatszott. Erre késpengével végigkocogtatták az üvegeket. Megrugdalták a polcok alját. A papíralátéteket zizegették. Ez sem hozott eredményt. Viszont kiderült, hogy nem egy egér garázdálkodik, hanem több, esetleg egy család. Egy családnyi egér pedig már olyan mértékű tenyészés, ami undorít. S undorodva továbbfolytatták a csapkodást, és még szélesebbre tárták az ablakot: ha kimenekülnek, egyelőre elhárították a veszélyt – aztán majd kigondolnak valamit.

De egér ezúttal sem mutatkozott. Szorongva lapultak szanaszét, mind az öten másutt, holott legszívesebben együtt kuporogtak volna, egymás hasa alá dugva fejüket. Végül két csattanás hallatszott: az ajtót is, ablakot is rájuk csukták.

Kis idő múlva halk, egyforma cincogással jelt adtak egymásnak, és a legfelső polcon összehúzózódtak, akkora helyen, mint két gyufáskatulya. Nem is mozdultak addig, míg újra nem nyílt az ajtó. Akkor érthetetlen sietséggel átfutottak egy másik sarokba, s lábuk alatt megzörrent a papír. Ezt a neszt már jól lehetett hallani. Egy pillanatra újra szóba került, hogy talán mégis próbálják kihajtani őket, de letettek róla. Most már a fogó mellett döntöttek. Egy féldióval feltámasztott virágcserepet állítottak az asztalra, majd minden föllehető élelmiszert letakartak üveggel. S ami a vasrúdon lógott, zsineg helyett vékony drótra fűzték fel.

Aztán csöndben maradt a kamra egész másnapig. És a csönd ismét bizakodóvá tette őket. Járták külön útjaikat, füttyögtek, s még jobban is érezték magukat, mint eddig: az ablak csukva volt, nem volt annyira hideg. Jóllakottságukban az sem tűnt fel rögtön, hogy minden ehető üveg borít. Megelégedtek a papírrágcsálással, a rágcsálás enyhíti a szomjat. A féldiót csupán megérintette egyikük, mire a cserép lekoppant, de lomhán. A hasas nőstény egyszerűen nem értette, hová tűnt olyan gyorsan a dió.

Másnap újra kezdődött a csapkodás; a kamra ablakára dróthálót szegeltek föl.

De előbb megvizsgálták a virágcserepet. Óvatosan fölemelték egy alája csúsztatott papondeklivel, és kivitték a végére. Csalódást okozott. De még így üresen is gyanút keltő volt. Mintha lett volna benne egér, csak éppen már nincs. Megszökött volna? Nevetséges. Mégsem lehetett nevetni rajta. Furcsa tartózkodással helyezték vissza az asztalra, mint egy fertőzött csészét, amit bár kimostak – mégsem lehet tudni.

A drótháló felszerelése sokáig eltartott. A hely is szűk volt, az ajtót se hagyhatták nyitva, nehogy kiszökjenek az egerek az előszobába. A szögecsék folyton lepotyogtak a földre. A könyök, a csukló minduntalan beleütődött az ablakfába. A drótháló szegélye, mint a tű, szúrt, s behasított a köröm alá, szopogatni kellett a kibugyanó vért. De kárpótolt a gondolat, hogy a háló tökéletes megoldás lesz. A kamra szabadon szellőzhet, s még egy bogár sem hatolhat be. És egy egér sem távozhat már. Csak mielőbb vége legyen a hajszának, aztán már nem kerülhet sor ilyesmire. Gyorsan és végérvényesen. Tulajdonképpen így humánus. Addig már takarítani sem érdemes, majd utána. Utána rend lesz és tisztaság. Iszonyú, hogy mindenütt ott a nyomuk; ahol nem is látszik, ott is a piszkukat sejteni. És a bűz. A takarításszag olyan, mint a tiszta lelkiismeret.

Az egereket megviselte az órákig tartó zaklatás. Csak sötétedés után merészkedtek elő. A zugok, ahol bújtak, már sokkal kevésbé látszóttak biztonságosnak. Tétován az ablakot is körbejárták. A háló meglepte őket. Érezték az éles levegőt, mégsem lehetett áttörni rajta. Nem mintha menekülni akartak volna, de kitapasztalhatták, hogy arra nem vezet többé út. Talán másfelé.

A két hasas nőstény éhezett meg legelőbb, de csak morzsányi törmeléket találtak. A cseréppel ugyanúgy jártak, mint előző nap: a dió eltűnt, mielőtt ehttek volna belőle. Üregre vágytak, egészen kicsi üregre, s egyre inkább fölthagytak az egyéni futkosással.

A hím ekkor fedezte föl a szokatlan formájú láda fiókrekesztét. És ez egyszerre lázba hozta őket. Még ösztöneik találékonyságát is meghaladta, hogy mért jobb ez, mint minden eddigi üreg. Jobb volt. S a kinti világból tekervényes folyosójárat vezetett hozzá. Azonnal megkezdték a kibélelést. Tépték és hordták a papírszeleteket, a rongyszálakat, melyeket a krumplisládjában találtak. Három napig tartott a fészek elkészítése, s ebben a három napban alig zavarták őket. De nem is nagyon hallották a neszeket a fiókrekesz mélyén. Biztos fedezék volt, téli, nagy alvásokra való.

Az üreg legbelsejébe a két nőstény fészkelte be magát. Egyre nehezebbükre esett a mozgás. Aludtak, kóvályogtak, majd újra elaludtak. A jóleső melegben a legkisebb morzsa is kielégítette őket.

A cserepet azonban mindennap meglátogatták, makacsul bizakodtak, hogy egyszer mégis megkaparintják a diót. Mivel soha nem tudtak a közelébe férkőzni, egy idő múlva egyetlen tárgya lett érdeklődésüknek, óriásnak sejtették és kimeríthetetlennek. Ha ezt a fészekbe cipelhetnék, talán ki se bújnának tavaszig. De azért már az öreg hím is a kényelmesebb utat választotta, hogy megközelítse: az asztal lábán már nem tudott fölkapaszkodni, visszacsúszott a gyöngeségtől. Ettől egyszer váratlan örvényes vett erőt rajta. Cincogásával úgy fellármázta társait, hogy végül mind fölvészorogtak az ablakperemre, és vadul kaparták a hálót. Megfeledkezve a fészekről, eszeveszetten ki akartak törni. Majd váratlanul ismét elcsöndesedtek és visszavonultak. Csak a legkisebb nem. A futkosás ingere nem akart elcsitulni benne, egyenesen a cserepéhez rohant, és belekapott a fél dióba. A dió földre repült, ő meg a cserep alatt maradt. Egész éjszaka ott hevert az asztalon a dió, veszély nélkül ehettek volna belőle, de társai nem mozdultak ki reggelig. Akkor pedig már késő volt, a cserepet kivitték a vécére, dióstul. Az egérkölyök döglötten hullott ki belőle. Ráhúzták a vizet. Még akkora sem volt, mint egy spulni cérna.

Ez az elképesztő kicsiség szülte a gondolatot, hogy más eljárást kell alkalmazni. Végre is, ki tudja, hány van belőlük? S ha mind ilyen apró? Mindet külön várják ki, míg a cserep alá kerül? Ha nagyobb lett volna, talán nem is gondolnak a kénrúdra. A nagy test valahogy megfoghatóbb eredmény. Zsákmány, ami terítékre kerül. Így csak légyecsapkodás, nincs vége-hossza. Egyszerre az invázió rémével fenyegetett ez a kicsiség. S hátha még kisebbek is vannak?

A mérég megbízhatatlan, hozzá se nyúlnak többnyire. A kénfüst viszont alapos és gyors. Kár, hogy eddig nem jutott eszükbe. Hogy biztos legyen a hatás, egyszerre két rudat gyújtottak meg a cserep tetején. Aztán kihordtak minden élelmet, és eltömítették az ajtót.

Az egerek sokáig nem éreztek semmit, a fészekbe nehezen szivárgott be a füst. Mikor orrukba hatolt a csípősség, ösztönösen egymáshoz dugták a fejüket. Így várahoztak. Pár perc múlva aztán vakon kirohantak az elbarikádózott járaton – csak az egyik nőstény nem mozdult. De az se ijedségből vagy ravaszságból; csupán kimerültebb volt, mint a többi. A huszonegyedik napja felé közeledett, míg a másik nőstény csak a tizenötödik napja körül tartott.

Három társa kint különös változáson ment át. Először száguldva köröztek a láda körül, majd felkapaszkodtak az asztalra, sorba mindegyik polcra, egész a legfelsőig, és mindenütt körözve keresték a fészek bejáratát. Ez a körözés lett minden tudományuk. És egyre féktelenebb erőt éreztek magukban. Ha egymáshoz ütköztek, azonnal haraptak, és nem engedték ki foguk közül a másikat, összegubancolódva köröztek tovább. Aztán hirtelen, majdnem egyszerre bágyadtak el. Ahol utolérte őket a bágyadás, reszkető fejjel eldőltek, és egyre hosszabbra kezdtek nyúlni. Valószínűtlenül hosszúra nyúltak. Majd gyors rángásokkal leestek a polcra mind a hárman.

Nemsokára kinyílt az ajtó. A türelmetlenség, hogy mi lehet az eredmény, minden hasonló esetben sürget. A ritkuló füstben mindjárt szembeünt a három hulla. A bejárat mellől azonnal felkapartak kettőt, de a harmadik beljebb feküdt, le kellett volna térdelni, hogy elérjék. Majd a következőre azt is – gondolták, s gyorsan becsukták az ajtót, hogy a bűz el ne áraszsa a lakást.

Csak órák múlva néztek be megint, kezükben egy kis karácsonyfagyertyával, amit a fáról emeltek le; a kávéfőző kicsapta a biztosítékot.

Elképedésükre a harmadik hullát fent az asztalon találták, megcsonkítva, félig lerágott fejjel. Tehát még élt az előbb, s azóta mászott oda. Sőt, vannak, amelyek túléltek a füstöt! Ez a fordulat otrombává tette a küzdelmet. Azt a tűnődő sajnálatot mérgezte meg, ami az egész műveletet végigkísérte, a csereptől a kénrúdig. A sajnálat egyszerre bosszúsággá, dühvé változott bennük. De már nem határoztak semmi újat, este volt. Majd holnap.

A harmadik nőstény ezen az éjszakán érezte először, hogy mi az egyedüllét. Eddig csak meg-megfogyatkoztak, ami közömbös. Most ő volt az egyetlen egér a földön. S már nem bújt vissza a fészekbe. Kiült a drótháló mellé, az ablakperemre, és egész éjszaka ott ült. Reggel ott találták megfagyva.

Most már csak azt kellett megállapítani, hogy nincs-e több belőlük. S egy friss sajtadarabot hagytak az asztalon. Ha lesz rajta rágcsálásnyom, újabb kénrudat kell gyújtani; ha nem lesz, melegíthetik a szódás vizet.

Újév másnapján került sor a takarításra. Ekkor fedezték fel a fészket is. Nem akartak hinni a szemüknek: két lapátnyi rongy- és papírszemetet ráztak ki a ládarekeszből. Még egy vendégnek is megmutatták. Iszonyú. Ezek aztán jól felkészültek a telelésre! Itt akartak kölykezni. S az öt közül legalább három nőstény volt – legalább három!

Ez a téma napokig foglalkoztatta őket. Elképzelték, hogy mi történhetett volna. Még számításokat is végeztek. Nász után húsz-huszonegy napra hat-nyolc kölyköt szül a nőtény. És évente ötször-hatszor szül. Így egynek az utódai megközelítik a harmincat. És a hat-nyolc utódnak legalább a fele nőtény – és azok megint csak ugyanúgy... Nem is lehet végiggondolni, csak lerajzolni, mint a családfát. Aztán már rajzolni se lehet, csak absztrakt jegyekkel jelölni, számokkal, melyeknek mindegyike él, és még tovább osztódik. Geometriai progresszió.⁵

Igen, ez az. Geometriai progresszió.

S egyszerre, mint valami váratlan, talált kincssel, úgy dobálóztak ezzel a kifejezéssel. S vele a tiszta lelkiismeret egyensúlya is helyreállt, cáfolhatatlan matematikává finomult.

Forrás: Mészöly Miklós: *Volt egyszer egy Közép-Európa*, Magvető Kiadó, Budapest, 1989. 431-437.

Lehetséges tartalmi elemek:

- A novella stílusa, beszédmódja bizonyos tekintetben valóban tárgyilagosnak tekinthető: az elbeszélő tartózkodik attól, hogy véleményt nyilvánítson a történekekről, nem fűz kommentárt az eseményekhez, nem számol be érzelmeiről, nem minősít.
- Az elbeszélés ugyanakkor nem csupán külső nézőpontot alkalmaz, hanem a történet szereplőinek belső nézőpontját is megjeleníti.
- Látszólag ezen a téren is személytelenül tárgyilagos a narrátor: egyszer az egerek nézőpontjából adódó látványokat, tapasztalásokat írja le, másszor az emberek perspektíváját idézi meg gondolataik, kijelentéseik átélt beszédben történő közvetítésével.
- Ez a részrehajlás nélküli arányosság azonban csak látszólag érvényesül. Egyrészt az állatok érzékelésének, vágyainak, félelmeinek leírása korántsem olyan magától értetődő megoldás, mint ez emberek esetében. A novella azzal, hogy az elbeszélő az egerek kapcsán nem éri be a külső nézőpontból történő bemutatással, már önmagában is emancipálja az állati élőlények belső világát. Ha a terjedelem megoszlását is figyelembe vesszük, láthatóvá válik, hogy az egerek élményei részletesebb kifejtést kapnak a novellában, mint az embereké.
- A szöveg nagyon részletesen és nagy figyelemmel ír le egy olyan eseménysort (az egerek kiirtása a kamrából), amely első pillantásra talán érdektelennek, mindennaposnak tűnhet. Az időmegjelölés a 'jelentés'-nek megfelelően pontos: *december 20-án*, a novella azonban éppen ennek a megközelítésnek a felülvizsgálatára igyekszik rábírni az olvasót.
- Az egerek nézőpontjának ad hangsúlyt az is, hogy a teret nagyrészt az ő perspektívájukból látjuk. Az elbeszélés nem mutatja be a lakás többi helyiségét, csupán a végén lehúzott tetem villant fel rövid időre egy másik helyszínt. Az olvasói érzékelés ugyanúgy a kamra terébe van bezárva, mint az egereké.
- Az embereknek nincsen arca a novellában, nem tudjuk, kiket takar a többes szám, hányan vannak, milyen korúak stb. Ez egyrészt az állati nézőpontot idézi, amely nem személyeket, hanem csupán egy elemi fenyegetést érzékel.
- Másrészt az elbeszélő ebben a tekintetben is megfordítja a szokásos megközelítésmódot. E szerint ugyanis az egyik egér olyan, mint a másik, az emberek azonban egyediek. Az elbeszélő azonban pontosan beszámol arról, hogy az öt egér közül melyik milyen nemű, milyen korú, milyen állapotban van, mi a saját sorsa. Ennek a megoldásnak a következményeként az állatok egyedivé válnak, szinte személyiséggel ruházza föl őket az elbeszélés, miközben az emberek az anonim arctalanság állapotában maradnak.
- Az elbeszélés az állatok viselkedésében azt teszi láthatóvá, hogy semmi mást nem akarna, mint életben maradni. Az emberek nézőpontja azonban sajátos átalakuláson megy keresztül. Elsőként még csak óvatosságot, védekezést említenek. Ennek a szándéknak megfelelt volna az állatok elűzése is, de ez csak egy pillanatra merül föl. A drótháló felszerelése után már az

⁵ Mértani haladvány vagy más néven mértani sorozat. Mértani sorozatoknak nevezzük azokat a sorozatokat, amelyekben (a másodiktól kezdve) bármelyik tag és az azt megelőző tag hányadosa állandó. (Pl. 3, 9, 27, 81...)

---

nyugtatja meg őket, hogy egyetlen egér sem menekülhet. A csapdát felváltó kénrúd ötlete egyre világosabbá teszi, hogy már nem annyira javaik megvédéséről van szó, mint inkább az állatok legyilkolásáról. A védekezés helyett a pusztítás válik céllá.

- Egyre világosabbá válik az elbeszélés erkölcsi irányultsága, amely a legvisszataszítóbbnak nem is az állatok elpusztítását, hanem a nyugodt lelkiismeret helyreállításának, az öngazolásnak az igényét állítja be.

- Az explicit véleménynyilvánítástól tartózkodó narrátor az utolsó bekezdésben mintegy összegzésként ezt a mozzanatot emeli ki, immár érzékelhetően helytelenítő hangsúllyal, amit az elméleti számításokat részletező előző bekezdés szatirikus jellege is aláhúz.

- Egy nyelvi formula (geometriai progresszió) alkalmas arra, hogy elszemélytelenítse a történéseket, elfedje az áldozatok szenvedéseit, elaltassa a bűntudatot. Így Mészöly novellája végső paradox módon éppen a jelentés szóban rejlő tárgyyszerű személytelenséget veszi célba, amelyet a személyes érintettség elhallgattatásának kényelmes és visszataszító magatartásaként leplez le.

- A novella erkölcsi példázat, s mint ilyentől távol áll a szenvtelenség, ezért az elbeszélői ítéletalkotás elmaradása sem a szenvtelen tárgyilagossággal, hanem a didaktikus gesztusok elkerülésének szándékával magyarázható.

- A novella bizonyos mozzanatai (pl. az éhhalál, a gázzal történő elpusztítás) a holocaust eseményeire tett célzásokként is olvashatók.

Összehasonlító elemzés

Hasonlítsa össze a két azonos című költeményt! Miként kapcsolódnak a művek a tavasz-motívum lírai hagyományához? Értelmezésében vizsgálja meg a két költemény hangnembeli, képalkotási és verstani-ritmikai sajátosságait is!

<p>Tóth Árpád: Március</p> <p>A ritkás ágak zöldjén átveti A messzi nap a sűrű sugarat, Mint végtelen aransodronyt, egy égi Vezeték dús hálózatát, s a fák Zsonganak, mint sínmenti nyurga póznák, Ha rajtuk szárnyas, forró hír repül: A földnek a Tavasz telefonál...</p> <p>És reszket a liget, mint zsenge szűzlány, Feszül ezer kis lombkeble keményen, S a város, ez a bús, tüdőbeteg Gyári munkás is mozdul: karjait, A vézna gyárkémenyeket kinyújtja, Beszippantja a távol illatot És mámoros, piros dalokba kezd.</p> <p>Ó, gyúlt világ! ó, drága március! Rügyek, szerelmek, forradalmak Évadja –, a villámló ablakokban Celzius-létráját riadva kússza Az izgatott, rab higanyszál: a vén, Hűlő világnak újra láza van; Trilláz a fényben reszkető, magas Tűzfalak közt, mint furcsa és kemény Rigóhang, egy inas-száj szurtos füttye, S rekedt autótülök, biciklicsengés, Sikoltó sín, trappos paták alatt Az utcakő, gránit feleselése, Harang, rikkancsok, anda zongorák Skálája a politúros homályból S az emberi lélegzés halk zenéje Szédülten szaporázza ritmusát...</p> <p>Ó, most minden zugát e messzi gömbnek: Tág tengerek zöld inyú habtaréját, Folyók parallel partját, ifju erdők Testén az átnyilalló édes allét, A földeken a millió barázdát És minden városok sűrűn rakott Ragyogó ház-sorát valami vad vágy Feszíti szét, mint megszámlálhatatlan Gigászi fogsort, felvonagló ajkat, Hogy velük a setét föld felrikoltsa Örök dacát a titkos végtelenbe: Ó, élet, élet, élet, Március!</p> <p>S konok trónusán reszket a Halál.</p> <p style="text-align: right;">(1919)</p>	<p>Áprily Lajos: Március</p> <p>A nap tüze, látod, a fűre diákat a hegyre kicsalta: a csúcsra kiállt. Csengve, nevetve kibuggyan a kedve s egy ős evoét a fénybe kiált.</p> <p>Régi, kiszáradt tó vize árad, néma kutakban a víz kibuzog. Zeng a picinyke szénfejú cinke víg dithyrambusa: dactilusok.</p> <p>Selymit a barka már kitakarta, sárga virágját bontja a som. Fut, fut az áram a déli sugárban s hökken a hó a hideg havason.</p> <p>Barna patakja napra kacagva a lomha Marosba csengve siet. Zeng a csatorna, zeng a hegy orma, s zeng – ugye zeng, ugye zeng a szived?</p> <p style="text-align: right;">(1923)</p> <p>Szómagyarzatok Tóth Árpád verséhez:</p> <p>anda: andalító (hangzású) parallel: párhuzamos allé: (erdei, parki) sétány</p> <p>Szómagyarzatok Áprily Lajos verséhez:</p> <p>evoé: ujjongó kiáltás dithyrambus: Dionüszosz, ógörög isten tiszteletére énekelt dal</p>
---	--

Forrás: Tóth Árpád összegyűjtött versei és versfordításai. Osiris. 2002. 147–148. Áprily Lajos összes költeményei. Osiris. 2006. 52-53.

Lehetséges tartalmi elemek:

- az évszakok az európai költészetben az emberi sors, érzelem, életkor tipikus metaforái
- a tavasz a születés és újjáéledés, a gyerekkor, az ifjúság, a szerelem, boldogság jelképe
- szakrális értelemben – a húsvéthoz kapcsolódóan – a halál feletti győzelmet, a feltámadást is jelképezi; társadalmi-közéleti szinten a forradalom eszméje kötődik hozzá
- az európai líratörténetben az antikvitástól kezdve (pl. dithüramboszok, bukolikus énekek) a középkoron át (pl. *Carmina Burana*) a reneszánszon keresztül (pl. Balassi Bálint tavaszénekei) az újkori költészetig (pl. Ady Endre: *A Tűz márciusa*, József Attila: *Hexameterek*) a fenti értelemben jelenik meg a tavasz-toposz
- a két költemény nem tér el az ábrázolás konvencióitól, legfeljebb különféle konnotációs lehetőséget hangsúlyoz
  - (T. Á.) pl. „*rügyek, szerelmek forradalma évadja*”, az élet mint mozgás, hang és a halál mint mozdulatlanság és csönd ellentéte
  - (Á. L.) pl. fiatalság, életöröm
- mindkét alkotás már a címben jelzi, majd a költeményekben utal is rá, hogy a télből a tavaszba való átlépés pillanatát ragadja meg
- (T. Á.) képalkotására az antropomorfizáció a jellemző: ezzel teremti meg a tavasz kapcsán ember, nagyváros és természet örömben való egyesülését
- (Á. L.) a megszemélyesítések, igei metaforák a mozgalmasság, az újjáéledés kifejezői
- a hangnem mindkét mű esetében euforikus, eksztatikus: (T. Á.) fokozatosan jut el a csúcspontot jelző zárlatig; (Á. L.) hangnem a fent említett módon homogén
- a műfajra (Á. L.) utal is: ditirambus, azaz eksztatikus állapotban előadott, közösségi érvényű költemény, ennek megfelelően mai terminussal sokféleképpen határozhatjuk meg a műfajt: dal, ódikus dal, rapszódia; (T. Á.) művét az ódai műfajcsoportba sorolhatjuk, a rapszodiához áll legközelebb
- (T. Á.) versének érzelmi zaklatottságát a jambikus ritmusú alapszövet keveredése trochaikus sorokkal, illetve ütemhangsúlyba való átjátszása is biztosítja
- (Á. L.) megadja a meghatározó verslábát (daktilus), ám ezt gyakran átjátssza ellentétes lejtésbe, anapestusba

---

MELLÉKLET

A szövegalkotási, a nyelvhelyességi és a helyesírási hibák jelölése

Hiányzó bekezdés jele: fordított z-betű.

Fölösleges bekezdés (álbekezdés): jele

Szövegbeli hiány jele: √

Egyéb szövegalkotási hiba jele: -----

Tartalmi hiba: _____

Szórend, mondatrend, a bekezdések sorrendje: 1. 2. 3.

Logikai hiba, ugrás a mondatok (tagmondatok) között: ⇨

Logikai hiba, ugrás a bekezdések (a szöveg nagyobb egységei) között: ⇩

Logikai vagy nyelvi ellentmondás: ↔

A nyelvhasználati hibák jelölése: ~~~~~~

Egybeírás jele: ⊔

Különírás jele: ⊘

A helyesírási hibák jelölési formái: durva hiba: 3 vonalas aláhúzás; súlyos hiba: 2 vonalas aláhúzás; egyéb hiba: 1 vonalas aláhúzás. Vagy: a hibapont száma a margón a hibával egy sorban, a hiba bekarikázva.

Az íráskép értékelése

Teljesítményszintek

Az íráskép rendezett, olvasható: nincs levonás.

Az íráskép rendezetlen: –1 pont.

Pongyola ékezethasználata: –1 pont.

Az íráskép helyenként nehezen olvasható, általában rendezetlen: –2 pont.

Az íráskép zömében alig olvasható és/vagy értelemzavaróan rendezetlen: –3 pont.

A helyesírási típushibák pontozása

Durva hiba (3 pont)

1. a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése közhasználatú szavakban
2. az összeolvadás, a részleges hasonulás, az írásban jelöletlen teljes hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
3. kis- és nagy kezdőbetű tévesztése közhasználatú tulajdonnevek (pl. *Magyar Tudományos Akadémia, Természet Világa*), melléknévek és egyelemű tulajdonnévből képzett melléknév (pl. *francia, balatoni, adys*) esetében
4. igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
5. tagadószó egybeírása az igével, tagadott szóval, tagadott kifejezéssel
6. az *ly – j* tévesztése közhasználatú szótőben és toldalékban, az *ly – j* hiánya vagy kiejtés szerinti jelölése
7. felszólító módú igealakok hibái

Súlyos hiba (2 pont)

1. közhasználatú szavak/összetett szavak különírása, illetve szókapcsolatok egybeírása
2. közhasználatú szavak elválasztása
3. magánhangzók időtartamának tévesztése közhasználatú szavakban és toldalékban
4. mondatkezdő nagybetű tévesztése

Egyéb hiba (1 pont)

1. nem közhasználatú szavak durva és súlyos hibái
  2. köznevek kezdőbetűjének tévesztése (pl. *világháború*)
  3. kezdőbetű tévesztése több elemből álló tulajdonnévből képzett melléknév esetében (pl. *Nagy-New York-i, budapest – bécsi, Csokonai Vitéz Mihály-os*)
  4. betűtévesztés
-

Központozási hiba (összesen maximum 5 pont)

1. mondatzáró írásjelek; tagmondatok közötti írásjelek; mondatrészek közötti írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5–6 tévesztés 1 hibapont)
2. egyéb írásjelek hiánya vagy téves jelölése (5–6 tévesztés 1 hibapont)

A helyesírási hibapontok kiszámítása

Fontos, hogy a helyesírási hibák jelölése tájékoztasson a hibák minősítéséről is.

Ismétlődő hibáért minden hibatípusban csak egyszer számítható hibapont. Csak az ugyanabban a szóban (szótőben vagy toldalékban) elkövetett megegyező hiba és a központozási hibatípus számít ismétlődő hibának.

A közhasználatú szó fogalma bizonyos fokig környezet- és műveltségfüggő. Megítélésében meghatározóak a középiskolai tanulmányok, ugyanakkor a vizsgatárgy fogalomkincse közhasználatúnak tekintendő (pl. *metafora*).

A nyelvhelyességi hiba nem helyesírási hiba.

Az idézetekben elkövetett helyesírási hibákat ugyanúgy durva, súlyos és egyéb hibatípusba sorolja a tanár, ha a vizsgázónak volt lehetősége az idézet szövegének ellenőrzésére. Ha a vizsgázó emlékezetből idéz, és esetleg téved, hibáit az egyéb hibák közé kell sorolni. A költői-írói helyesírás átvétele a tanuló saját szövegében nem hiba, ha az idézet jelölt, szó szerinti; amennyiben jelöletlen és/vagy tartalmi idézet, akkor a hibának megfelelő pontszámot kell levonni.

A helyesírási hibákat a szövegértési és a szövegalkotási feladatokban együttesen kell figyelembe venni.

A vizsgázó összpontszámából maximum 15 vizsgapontot lehet levonni. (Tehát 31 vagy annál több hibapont esetén is értelemszerűen 15 vizsgapontot.) A helyesírási hibapontok átszámítása vizsgaponttá a következő módon történik:

Hibapont	Levonás
1–2	0
3–4	1
5–6	2
7–8	3
9–10	4
11–12	5
13–14	6
15–16	7
17–18	8
19–20	9
21–22	10
23–24	11
25–26	12
27–28	13
29–30	14
31–	15